

najpovezaniji s folklorom, a to je u velikom stupnju utjecalo na karakter vrstâ i stila i 4. otkrilo je unutarnje srodstvo romantičarske literature i folkloru u umjetničkim postupcima.

U radu *Proučavanje slavenskog folkloru* Kravcov pokazuje da je ono bilo plodonosno i da je pažnja usmjeravana na najvažnije probleme, da je mnogo novoga inaugurirano u metodi istraživanja, da se pojavilo dosta vrijednih radova i da su razrađeni mnogi novi problemi. Sve je to stvorilo preduvjete za još širi i bogatiji razvitak slavenske folkloristike.

Kako vidimo, neka poglavlja imaju teoretski karakter, zasnovan na analizi određenih vrsta i određenih djela, dok se u drugima razmatra osobitost raznih vrsta ili njihovih značajki, ali ni ta poglavlja nisu lišena teoretskih aspekata. Prema tome može se zaključiti da je narodno stvaralaštvo slavenskih naroda prošlo dugi put historijskog razvitka, da su na tom putu stvorena značajna djela u kojima se zrcali njihov život, postanak, rad, povijest, oslobodilačka borba, progresivne ideje i umjetnička vrijednost i da predstavlja važan dio njihove duhovne kulture. Osnovna pitanja slavenskog folkloru u ovoj su knjizi: razmatranje socijalnog smisla, idejno-estetskih vrijednosti, originalnosti, umjetničkih formi i izražajnih sredstava.

Ante Nazor

SLAVJANSKI I BALKANSKI FOLKLOR, Otvetstvennyj redaktor I. M. SEPTUNOV, Akademija nauk SSSR, Institut slavjanovedenija i balkanistiki, izdatel'stvo »Nauka«, Moskva 1971, 252 str.

Tiskajući svoj prvi zbornik, posvećen specijalno slavenskom i balkanskom folkloru, Institut za slavistiku i balkanistiku AN SSSR, kaže se u uvodu, postavio je pred sebe zadatak da prouči niz aktualnih folklornih pitanja, među kojima središnje mjesto zauzima problem općeg i specifičnog unutar slavenskog ili balkanskog folkloru.

Za objekt proučavanja autori zbornika izabrali su epske i obredne pjesme, bajke i poslovice, usmjerivši pažnju na diskutabilne ili na nedovoljno proučavane aspekte.

Proučavajući veze južnoslavenske epike s historijom naroda, E. P. Naumov u prilogu *Južnoslavenska epika i problemi srpskog srednjeg vijeka* zaključuje da se problemi oko historijske točnosti sačuvanih tekstova ne mogu smatrati riješenima. Naprotiv, specifičnost sačuvanih povijesnih izvora i njihova malobrojnost potiču na to da se s mnogo više upornosti prilazi tim (katkad nejasnim i iskrivljenim) vijestima o prošlosti južnoslavenskih naroda, koje do nas donose epska djela, koja istodobno ukazuju na postojanje više konkretnih i realnih osnova u nekim poznatim epskim pjesmama nego što se smatralo ranije.

Pokušavajući utvrditi genetske i tipološke veze slavenske epike nastale uz dvije velike bitke u XIV stoljeću: na Kulikovskom i na Kosovu polju, S. N. Azbelev navodi da utjecaj kosovske tradicije na ruske biline određenog ciklusa nije bio jednokratni i da je prirodno što kulturne veze moskovske Rusije s balkanskim Slavenima poslije turskog porobljavanja nisu prekinute. Teško je

povjеровати, zaključuje autor, da su neka epizodna podudaranja u pjesmama slučajno nastala, a uspoređivanje varijanata uvjerava u to da epizoda ubojstva neprijateljskog cara u ruskim bilinama upućuje na onu u južnoslavenskoj usmenoj poeziji o Miloševu podvigu na Kosovu polju.

O sižeju zatvorenosti i drugom sižejnom planu u slavenskoj epici govori B. N. Putilov, utvrđujući da je drugi sižejni plan organski i suštinski element epske strukture.

U prilogu *Slični opisi u slavenskim epskim pjesmama i njihovo značenje* J. I. Smirnov, birajući tipična mjesta, obratio je pažnju prvenstveno na njihovu smisaonu sličnost u ruskim i južnoslavenskim tekstovima. Autor je svoje istraživanje ograničio na četiri zbornika (S. Verkovića, braće Miladinov, Kirše Danilova i P. P. Ribnikova), koji sadrže pjesme nastale na suprotnim stranama slavenskih naseljenja (u Makedoniji, Bugarskoj, Zaonježju i na Uralu), i utvrdio 19 sličnih motiva (npr. sunce i mjesec na tijelu djeteta pri rođenju, neobični događaji u prirodi pri rođenju junaka, zbog čega se šuma ne zeleni, preskakanje konja, junak baca topuzinu uvis i dočekuje je itd.). Za žaljenje je što autor sve pjesme iz obaju zbornika makedonskih pjesama (Verkovića i braće Miladinov) navodi kao bugarske.

U radu *Kompozicijska analiza poljskih koleda* L. N. Vinogradova bavi se problemom nestalih poljskih, nekoć vrlo bogatih koleda, koje su, prema pokazanoj analizi, gotovo sasvim zamijenile koleda religioznih sadržaja. Ipak, zaključuje autorica, bez obzira na malobrojnost poljskih tekstova toga tipa mogla se pri uspoređivanju sličnih tekstova susjednih slavenskih naroda u poljskim koledama ustanoviti zajednička slavenska tradicija.

O muzikološkim paralelama u pjesmama južne Rusije i jugozapadne Bugarske govori S. N. Kondratjeva, dok J. J. Smirnov u radu *O značenju slavenskog folklora za izučavanje balkanske epske povezanosti* na primjerima sličnih elemenata istočnorumunjskih i slavenskih epskih pjesama postavlja pitanje o značenju slavenskog folklora za izučavanje balkanskog epskog zajedništva, primijetivši da je otkrivanje slavenskog folklornog supstrata u stvaralaštvu balkanskih naroda vrlo važno i za utvrđivanje i za kronologiju starijih slojeva slavenske epike, i da bi to, možda, moglo pomoći u rješavanju nekih zagonetaka slavenske etnogeneze, npr. pri utvrđivanju duhovnog nasljeđa Anta.

U prilogu *Sižei i motivi bjeloruskih bajki* L. G. Barag donosi drugi dio svog sistematskog kataloga tipova od broja 300—749 prema Aarneovu sistemu klasifikacije bajki. Za svaki tip daje autor ove podatke: 1. broj (kod Thompsona ili poseban broj), 2. brojevi ruskog i poljskog kataloga N. P. Andrejeva (odnosno V. J. Proppa) i J. Kržižanovskog, ako se broj razlikuje od međunarodnog, 3. sažet prikaz sižea, 4. upućivanje na tom, broj, stranicu bibliografskih priručnika Bolte-Polivke i Chauvina, 5. upozorenja na važnije domaće i strane rasprave, 6. podaci o bjeloruskim varijantama, 7. upućivanje na ruske, ukrajinske i poljske paralele.

A. M. Žigulev piše o ruskim, bugarskim i poljskim poslovicama obrađujući njihovu tematsku srodnost i utvrđujući identičnosti.

U ovom je zborniku zahvaćen krug pitanja koja će privući pažnju folklorista i znanstvenika srodnih nauka i pomoći pri daljem izučavanju bogatog folklornog nasljeđa slavenskih naroda.

Ante Nazor